

میگویند حقوق ما معین نشده گیرم حالا هم داده نشود معین کنید تا هر کسی تکلیف خود را بداند.

رئیس صعب است باید معین کرد ولی فعلا نباید وقت مجلس را موق گذاشت لابد این تعیین حقوق یکماه دیگر که کتابچه بودجه ملکتی باتمام رسید معین میشود.

درمضی ازجاها هیچ نمیدهند وکالت ملت هم بجهت پول نیست نمیکویم چیزی داده نمی شود ولی حالا نباید کار را موق گذاشت.

آقا محمد وکیل التجار - سابقا عرض کرده ام بجناب رئیس هم عرض کردم که هفته پیکروز مجلس مخصوص باید منمقد شود که وکلا در تکالیف خصوصی خودشان صحبت کنند ودرباب حقوق هم گمانم این است که اگر تأخیر شود موجب اختلال خواهد بود.

آقا شیخ حسین - مکرر عرض کرده ام که در باب این اشخاص که هلنا حربه میکنند باید جلوگیری شود دیشب یک نفر شرور حربه کشیده از برای سیدی البته باید از او سخت مواخذه شود بلکه باید او را اخراج کرد.

آقا سید محمد تقی - در بیانماری جلودان آقا شیخ محمد تقی ناروندی بوده و این جلودان مشترک است مابین آقا سید محمد حسن و آقا شیخ محمد تقی نه ناروندی که بقدر زهد مشهور است پسرهای آقا سید محمد باقر آن ناروند را انداخته و سردر را هم خراب کرده اند امروز مذاکره شده که چرا ناروند را بریند و جلودان را خراب کرده اند یکی از آن آقاها ما شش لول کشیده برای آقا شیخ محمد تقی و آقا سید حسن وکیل هم خواستند که او را ساکت نمایند بروی ایشان هم در آمده دست ایشان هم زخم شد البته باید این شخص مجازات شود.

آقا محمد وکیل التجار - این مسئله اهمیت دارد بوجه قانون و کلا باید همه محترم باشند و هر کاهیی احترامی بانها بشود باید با توجه مجازات داده شود.

محشم السلطنه - امروز در این باب اظهاری شده و از طرف آقا سید محمد اشاره شده حکم با اقدامات آن شد البته جدا اقدام خواهد شد.

آقا محمد وکیل التجار - در این مواقع بهیچوجه نباید واسطه قبول شود (لائحه از طرف ملت رسید بود درخصوص ضیق اوقات مجلس وعدم حضور و کلا باهمال گذشتن امورات قرائت شد)

آقا سید محمد تقی - الحق خوب نوشته شده جواب هم ندارد حالا هم مذاکره شده در باب تعیین وقت چه باید کرد.

آقا میرزا محمود خوانساری - ما کار زیاد داریم اگر صلاح بدانید از طرف صبح هر روز قرار بگذارید بجهت قرائت نظامنامه ما عصرها بجهت متفرقه ما.

آقا شیخ حسین - در نظامنامه هیئت قدردی شده وکیل بیاید ولی معین نشده کی حاضر شود خوب است یک تصلیمی بر نظامنامه افزوده شود.

آقا سید مهدی - هر چه مذاکره میشود بی نتیجه میماند مثل مسئله فضاها و در باب حقوق وکلا چند دفعه مذاکره شده و جواب شافی داده نشد و شرف وکلا رفته است اگر وکلا باید حقوق داشته باشند معین شود اگر هم نباید حقوق داشته باشند برای چه اشخاصی که بهیچوجه

بمسکارت ملت میخورند در حال مسالفتی مال ملت را میخورند اگر نباید خود آنها سکه بی سبب میروند لباس هم نباشد قناعت کنیم و حق نخواستیم.

حاج امام جمعه - همین طور که سایر مطالب را موکلین ما یاد آوری و اخطار مینمایند این مطلب را هم باید آنها اخطار و اصرار کنند از طرف مجلس بنده مستحسن نمیدانم.

حاج میرزا علی آقا - دو مسئله داریم یک عملیست که میشود اجرت گرفت و یک عملیست که نمیشود اجرت گرفت مثلا حاکم شرع که برای عمل ترافع است کتبا و لفظا بخواهد اجرت بگیرد حرام است در صورتیکه آن برای اثبات حقوق شخصی است این مجلس برای اثبات و حفظ حقوق نوعی است و بالا تر از آن است پس وکلا نمی توانند اجرت بگیرند و عمل خودشان را نباید قیاس بفلان سرباز یا فلان سر کرده و حاکم نمایند چرا که کار آنها واجب کفایت است ولیکن عمل و کلا فلان برایشان واجب عینی شده و اجرت گرفتن در واجب عینی حرام است اما اگر کسی چیزی نداشته باشد آن شخص را مرتزقه میگویند لابد باید از بیت المال بقدر کفایت ارتزاق کرد.

مذاکرات روز شنبه ۸ جمادی الاولی

دارالشورای ملی
خلاصه مذاکرات شنبه ۸ جمادی الاولی
قرائت کردند.

آقا سید محمد تقی - چند روز بود میخواستیم خاطر وکلای عظام را از این نکته مسروق نمایم فتح الله خان که یکی از وکلا و نمایندگان قم است پسرش بینه فوت شده لازم است از طرف مجلس خاصه از طرف جناب رئیس رقمه نوشته شود و تسلیتی داده شود و وکیل فرستاده شود که مجلس بیایندهمه تصدیق فرمودند که لازم است.

وکیل التجار - از هر باب از وزارت داخله استفسار شد جواب رسید جن در باب عراق که هنوز گویا خبری نرسیده.

محقق الدوله - چرا امروز مخصوصاً به انجمن عرایض جواب فرستاده شده.

آقا میرزا محمود خوانساری - در خصوص مهل جنس پیر یروز مذاکرات لازمه شد قرار بر این شد که امروز رأی گرفته شود.

رئیس - یارده مطالب است که از روی دقت بایست اقدام شود این مطلب موکول بروز دیگر میشود امروز قانون اساسی قرائت شود شروع بقرائت قانون اساسی شد (محشم السلطنه معاون وزارت داخله بمجلس آمدند و اظهار داشتند که تلگرافی از کرمانشاه رسیده که سالارالدوله با یک نفر بقنسولخانه انگلیس پناهنده شده دیروز وزیر مختار دولت انگلیس تلگرافی بوزارت امور خارجه نموده که این مطلب هم باتایک اعظم وزیر داخله اخطار شده که بعد از مذاکره با مجلس مقدس جواب بدهند وزیر مختار اینطور تلگراف کرده اند که قونسول دولت انگلیس از کرمانشاه راپورت میدهد که سالارالدوله بقونسول خانه آمده است و حاضر است که از ایران خارج شود مشروط بر اینکه امنیت مال و جان و اهل و عیال خود و نظر علیخان باو اطمینان داده شود حالا هر طور مجلس تصویب میکند جواب داده شود.)

حاج محمد اسمعیل آقا - اگر امنیت مال و جان باو داده شود که خسارتی که بواسطه او مردم بیچاره وارد آمده و روحه الله خانی که از راه خیر خواهی بنبجاه و یک تیر توپ را بی نشان انداخته بود که شوری بمات وارد نیاید و اورا شکم دریده حضور میشود در کدام قانون است که حقوق مردم بر باد برود و مجازات نشود.

آقا میرزا فضل علی آقا - اگر باو امان داده نشود چه خواهد کرد هر چه از او ساخته بود بعمل آورد دولت فقیه انگلیس هم بایست راضی شود که حقوق مملکتی را کسی ضایع نماید و از او توسط نمایند بقانون بین الدول هم بایست این توسط صعب باشد.

محشم السلطنه - این نکته صعب است سفارت انگلیس بطور متوسطا اخطار نکرده اند بلکه بطور اظهار مستهبات شاهزاده سالار الدوله بوده است.

آقا محمد وکیل التجار - سابقا از طرف مجلس تلگرافی رسماً بشاهزاده سالار الدوله شد که اگر تکلیف مجلس را قبول نکنند دیگر تمام شئونات شما سلب و بهیچ سمت شما شناخته نخواهد شد مع ذلك قبول نکرد در اینصورت ابداً صعب نیست که متمنیات او پذیرفته گردد اگر هم بخود او فقط امنیت داده شود باید سفارت تأمین بدهد که بکجا خواهد رفت.

آقا سید حسین - از ششماه قبل تا کون گنه شده که سالار الدوله این اقدامات را خواهد کرد تقریباً دو کرور خسارت وارد آمده و خون جمعی ریخته شده و این مطلب ربط بمجلس و دولت ندارد بر فرض امنیت باو داده شود از خون این جمع که ریخته شده و امرالی که بفارت رفته نباید گذشت.

صدر العلمای نظزی - چندی قبل در مجلس مذاکره شده که مشافل بزرگ دولتی را بشاهزادگان نباید داد زیرا که در حق آنها نمیشود مجازات داد ولی آن روز بعضی جواب دادند که ایشان هم افراد ملت هستند بنابر این حالا یا باید مجازات داد یا بکنی بسداز این شغلی بشاهزادگان نداد.

آقا سید محمد تقی - در امنیت جان شاهزادگان ملاحظه شود مطلبی است ولی در مالش هیچ ملاحظه نباید رعایت شود زیرا که آنچه قتل و غارت و خیانت بوده کرده است.

آقا سید محمد جعفر - در قتل نفس و نهب اموال و اعراض مردم تمام مجازات باید بشود اما اهل و عیال او درمان است.

محشم السلطنه - چهار خیال دارد یکی بیرون رفتن خودش یکی اهل و عیالش دیگر امنیت مال یکی در باب نظر علیخان امنیت میخواهد در باب نظر علیخان مسلم حقی ندارد در باب اهل و عیال هم در باب قوانین مشروطیت البته درمان است اما در خصوص اموال متوقف برای مجلس است معلوم است اهالی نمانند و غیره ناچار متظلم خواهند شد.

حاجی محمد اسمعیل آقا - اولاً باید اموال مردم که بفارت برده شده از این اموال داده شود خسارت چنانکه هم باید داده شود و مقتولین هم باید پرداخته شود.

حاج سید فصر الله - البته آنچه که اینشخیر کرده از خیانتها بدیهی است ولی در باره شاهزادهها مراعات شود سفارت انگلیس هم هیچوقت تکلیف

نخواهد و در خلق مردم توضیح گردد.

حاج معین التجار - خیانت‌های سالارالدوله معلوم است. حالا خوب است وزرا مشورت‌های خود را بکنند هر رای که بپسندند به مجلس اظهار دارند تا مجلس هم رای خود را اظهار نماید.

اسدالله میرزا - حاج سید نصرالله فرمودند باید برای طبقه شاهزادگان مراعات ملحوظ شود بینه مرض میکنم که اولاً دین مآدین اسلام است و این شاهزاده مخالف شرع رفتار کرده و سر از اطاعت ولی نعمت خود و از زده باید بمجازات برسد.

احسن الدوله - تاحال تمام خرابی کارهای ما بواسطه وساطت است خوب است در این موقع وساطت قبول نشود تا تکلیف سایرین از وزرا وحکام معلوم گردد.

آقا سید عبدالقادر مجتهد - صحیح است این شخص تقصیر زیاد کرده باید بمجازات هم برسد ولی چون بدولت بزرگی بنا نهاده شده دوستی های دولت انگلیس هم که با ما معلوم است در اینصورت بهتر است مجلس رای ندهد تا در کمیسیون مشورتی کرده آتوقت رای بدهند در خصوص نظامنامه‌های ایالتی هم بمحمدالله تمام شد گویا قرار شد کسی از طرف مجلس نرود (گفته شدلی ازو کلا کسی نرود) مطلب دیگر که خواستم اظهار نمایم این است که بملاحظه آقای حاجی خمی که یکی از علمای بزرگ و اول ساهی و جاهلند در پیشرفت اساس مشروطیت هستند خواهش میکنم که رشت را با جاهای دیگر فرقی بگذارند و طوری شود که این نظامنامه بدستور العمل ایشان فرستاده شود که یکتوقع احترامی نسبت با ایشان رعایت شده باشد.

(همه از جناب حاجی خمی اظهار امتنان کرده اظهار داشتند که اگر در زمان ورود ایشان بطور شایسته پذیرائی نشده علت آن بود که ایشان هم مکتوبات خودشان را نسبت بمجلس مقدس کاملاً اظهار نفرمودند.)

آقا سید عبدالقادر مجتهد آنهم تقصیر از ما شد که بواسطه گرفتاریها نتوانستیم اظهارات ایشان را بمجلس ابلاغ نمایم.

مجتهد السلطنه - چون شاهزاده سالارالدوله در کرمانشاه بقونسولخانه پناه برده بواسطه اختلاف مردم انجا تواید پاره اشکالات میشود مصلحت در آن است که همان قسم که حضرت آقا فرمودند کمیسیونی تشکیل شود تا تکلیف معلوم گردد. (تلگرافی هم از علمای کرمانشاه بعنوان وزارت داخله و حجج اسلام و وکلاء رسیده قرائت شد قریب باین مضمون که بفضل خدا صدق عرایض خالصانه ما معلوم گردید و معلوم شد که تمام مقصود ملا همی و مستبدین از این اقدامات رسیدن سالارالدوله بود چنانچه بمحض ورود او اشرار جری شده دکاکین راسته خلق را بقونسولخانه دعوت میکنند اگر سربما جلو گیری نشود خطرات عظیمه خواهد داشت پاره شبهات القاف میکنند که اردوی شاهزاده از عقب خواهد رسید و این شبهه باعث وحشت خلق شده

حاج سید عبدالحمین شهنشاهی - این را پورت قونسول محض آنست که بفرمانند دولت انگلیس اورا پناه نداده خود او رفته است تلگرافی از تبریز رسیده بود قرائت شد قریب باین مضمون در خدمت با سعادت حجج اسلام و وکلای عظام تلگراف محترم ملاحظه شد بعد از عرض تشکر از

اقداماتی که در مواقع عید عده فرموده اند کمال امتنان حاصل در خصوص جلوگیری از یاره موانع و مهم بودن نقطه آذربایجان معلوم است دعا گویان تا کتون کمال سعی را کرده و خواهیم کرد و اینکه یاره وقایع اتفاق می افتد جزو حوادث غیر مترقبه اش باید دانست که در اغلب جاها روی میدهد و انگشت مقصدین در کار است و علت این هرجان فقط مجری نشدن قوانین عدل و مساوات و تمام نشدن قانون اساسی است و تا کتون با آنها امیدواری داده شده ولی ذهن عموم ملت مشوب گردیده و این اختلال بواسطه تصادف دو قوه است یکی قوه مشروطیت یکی قوه استبداد جادارد چنانچه ملاحظه میفرمایند حالا شاخه حج اسلام اگر اولاد روحانی و جسمانی صاحب شریعت مطهره این بیشتر از این ما را در انتظار نگذارید بدویضارا بشناید و عصای موسی را بیندازید تا جادار شاهنشاه نباشید و با علم حضرت عرض نمائید پدر تا جادار شاهنشاه ماضی ما را با عطای مشروطیت آزاد فرموده شما هم امضا و قبول فرمودید مادبات وجود مشروطیت همان مشکل قانون است که باید اجرا شود اهالی آذربایجان هم وقت شاه میرستنی را ظاهر ساخته اینک در تلگراف درج فرموده‌اید که پاره اظهارات سمیت دارالام است است اسلام شود و مروض گردید که ملت آذربایجان قلم و زبانش تا کتون جز باستحکام اساس مشروطیت و انتشار عدل و مساوات بپذیری نکشته و نترسته.

رئیس اظهار داشتند که در خصوص شرکت عمومی که بمجلس مقدس رجوع شده بود و در صدد اختتام آن بودند اینک راپورتی رسیده قرائت می شود.

مذاکرات روز شنبه ۱۰ جمادی الاولی دارالشورای ملی

خلاصه مذاکرات روز پنجشنبه ۸ آقامیرزا مرتضی قلیخان قرائت کردند. آقا شیخ عبدالکریم وکیل یزد امروز بیض ورود بمجلس مقدس بناییل جناب حاج سید نصرالله معزی الیه را بسایر وکلاء معرفی نمودند همگی مقدم شریف ایشان را تبریک و تهنیت گفتند.

امین التجار - زار شد در هفته بکر و روز راه بمجلس مقدس حاضر شوند و در مصالح و مفاسد مملکتی کاملاً صحبت کنند. **رئیس** - قرار شد وزرا روز های دوشنبه را بمجلس مقدس بیایند و کمیسیونی تشکیل شود چون وقت مجلس مضیق است و در این مجلس مجال نیست که دوازده نفر بجهت آن کمیسیون انتخاب شود مسبوق باشید که بساز انقراض مجلس در اطراف خاص در خصوص اجزای آن کمیسیون مذاکره شود (گفتند قرار شد عده دوازده نفر باشد.)

آقامیرزا فضلعلی آقا - عقیده بنده این است که هر گاه کلیه وکلارا بر دوازده نفر دوازده نفر تقسیم کنید واز برای هر هفته یک دوره معین شوند بهتر است.

سیدالاحکما - وکلاء نسبت بیکدیگر بیکر امینند در هر انجمنی عده انتخاب شدند لابد سایر وکلاء اطمینان با آنها خواهند داشت مثل این است همه باشند.

رئیس - این ترتیب که گفتند وکلای دوازده نفر دوازده نفر تقسیم شوند این قانون تاکنون

معمول نبوده و خارج از قانون است وزراء همیشه خواسته اند که در مصالح مملکتی گفتگو نمایند در این حال هر گاه مطلبی بنماید مجری شود لابد در مجلس علنی مطرح مذاکره خواهد شد و تمام خواهد دانست ولی باین ترتیب که هر هفته عده جدیدی در کمیسیون حاضر شوند پیشرفت نخواهد داشت.

حاج سید عبدالحمین شهنشاهی

مقصود آقا میرزا فضلعلی آقا این است که چون بعضی از وکلاء یاره مصالح را میدانند و یاره نمی دانند باین ترتیب باشد ولی چون بان قسم مشکل است بهتر این است بعضی از اعضاء هر هفته تغییر داده شوند.

(قرار شد در اطراف دیگر مذاکره شود و فردارای داده شود.)

آقامیرزا محمود خوانساری - علت این که این انجمن باید از سایر انجمن ها امتیاز داشته باشد چیست. جناب رئیس بر حسب وظیفه خودشان خوب است ۱۲ نفر را انتخاب بگردند.

حاج امام جمعه خوئی - خوب است خود رئیس این اشخاص را معین بکنند و وقت مجلس به صرف این گونه مطالب نرسد در تاریخ است یکی از خلفا بکسی گفت مرا نصیحت کن جواب داد چگونه نصیحت بکسم کسی را که اگر در مغرب بکسی ظلم بشود واد در مشرق باشد اومسئول است حالا حال این و کلامین است مسئولیت سی کرد را بعهده گرفته اند تمام مملکت مشوش است از اطراف اخبارات موخه میرسد ما هیچ اعتنا نمیکنیم وقت خود را صرف این گونه مطالب جزئی می نمایم واز قرائت نظامنامه که اهم امور است غفلت داریم قریب بیست روز است که نظامنامه تمام شده و قرائت نمی شود.

صحیح است بعضی مطالب پیش می آید ولی نباید حق یک مملکت را کنار گذاشت و بجزئیات پرداخت.

(شروع بقرائت قانون اساسی شد)

مذاکرات روز یکشنبه ۱۱ جمادی الاولی دارالشورای ملی

خلاصه مذاکرات روز شنبه دم را آقامیرزا اظهار قرائت کردند. رقمه که از طرف سفارت دولت انگلیس بعنوان جناب اشرف اتابک اعظم فرستاده شد بود قرائت شد قریب باین مضمون.

جناب مستطاب اشرف ارفع را با کمال احترام اظهار میدارد از این که جناب ظهیرالدوله بستیهای قونسولگری را مقاعد ساخته و از آنجا خارج نموده خیلی متشکر از اقدامات جناب اجل اشرف جناب ظهیرالدوله در این ماده بدولت متبوعه خود اطلاع خواهم داد.

در باب نواب و الا شاهزاده سالارالدوله مسلم است دولت دوستدار نمیتواند از کسی که فلاندار صد ضدیت و مخالفت بر آمده محافظت نماید بقونسولگری کرمانشاه دستور العمل داده شده که بارشان بفرماند که مانده یوزانیم از شما حمایت کنیم و شمارا در قونسولخانه نگاهداریم.

معین التجار - از قرار معلوم در خصوص آوردن سالارالدوله سفارشی شده است باید طوری شود که